

H. U. Ramsing: Københavns Ejendomme 1377-1728. Oversigt over Skøder og Adkomster. VIII. Købmager Kvarter. Ved Albert Fabritius. (Munksgaard, 1962). 144 s. + 2 pl.

Generalmajor H. U. Ramsing nåede ikke inden sin død 1946 at afslutte det store værk Københavns Ejendomme 1377-1728, som han havde påbegyndt tre år før. Fire bind var kommet, nemlig I Øster Kvarter, II Strand Kvarter, III Snarens Kvarter og IV Vester Kvarter. Det var værkets opgave at følge stadens enkelte ejendomme fra den ældste samlede fortegnelse i 1377 og til den store brand i 1728; de ordnedes inden for hvert kvarter i karreer, idet disse ikke havde ændret sig i det behandlede tidsrum.

Afdøde museumsinspektør Victor Hermansen havde oprindeligt påtaget sig at videreføre Ramsings arbejde, og han efterlod sig en del manuskript til bind V Nørre Kvarter. Den nye udgiver, administrator, dr. phil. Albert Fabritius ønskede imidlertid at begynde med et kvarter, som han var mere fortrolig med end de øvrige, så meget mere som han ved en fortsættelse af Nørre Kvarter faktisk skulle igennem to mænds arbejde, synspunkter som bestyrelsen for Selskabet for Københavns Historie bøjede sig for.

Købmager kvarter begrænses af Klareboderne, Møntergade, Gothersgade, Kongens Nytorv, Østergade og Købmagergade. For kvarterets ejendomme anføres skødernes og adkomsternes oplysninger i kronologisk orden, og der gøres rede for ændringer, udstykninger og sammenlægninger af grunde. Der er til arbejdet benyttet en lang række arkivalier, hvis udnyttelse kræver en enorm seddeludskrivning, og det er da også sedler tillige med en foreløbig opstilling i protokoller, hvor hvert matrikelnummer har sit blad, der udgør Ramsings materiale. Fabritius har rimeligt nok måttet begrænse sig til at fremlægge dette stof, som det foreligger, og kun i tvivlstilfælde har

han efterprøvet kilderne. Bogen er forsynet med et fortrinligt personregister, og med hensyn til anvendelsen i øvrigt henvises til den vejledning, der er trykt enslydende i samtlige bind.

For en historiker er et værk som det foreliggende af overordentlig værdi, hvad enten han beskæftiger sig med personalhistorie, socialhistorie, topografi eller historie. Det må oprigtigt håbes, at det vil blive muligt at fortsætte og afslutte det.

Finn H. Lauridsen.

H. P. Hansen: Kløge Folk. Folkemedicin og overtro i Vestjylland. II. Anden øgede udgave. (Rosenkilde og Bagger, 1961). 267 s.

Medens 1. del af Kløge Folk i så høj grad domineres af den mærkelige Laust Glavind, falder personlighederne i 2. del mere jævne ud. Fælles for det ejendommelige træk, disse mennesker udgjorde i al fald i det gamle samfund, var sammenblandingen af særlige evner med tilfældig viden hentet i lægebøger, Cypriani eller endog på arbejdspladser (f. eks. apoteker). Magi drev de næsten alle lidt af; kun en enkelt, den tossede Otto Lindvig i Borris, brugte den udelukkende og kommer derved til at indtage en særstilling. Heller ikke 2. del er fri for gentagelser, og de mange Cyprianusmanuskripter er ret ensartede; men H. P. Hansen er stadig fornøjelig at læse, og hans kontaktevner må have været enestående. Bogen er forsynet med et ord- og sagregister, der også giver oversættelse af de talrige dialektord.

Finn H. Lauridsen.

Vald. Andersen: Hærvej-sognet Lærborg. Bidrag af F. R. Astrup og H. Kelp. (Udgivet af det sognehistoriske udvalg, 1961). 304 s.

Når den kendte, grundtvigianske po-

litiker Niels Jokum Termansen i 1870 om sit hjem sogn skrev, at der næppe var nogen egn i landet, der var »så fattig på overlevering fra fortiden som denne«, tænkte han på sagn og erindringsstof. At det ville blive muligt senere at gå til arkiverne og hente historie, kunne han ikke vide. Men det er rigtigt, at Læborg sogn nord for Vejen, selv om det ligger på den ældgamle alfarvej, Hærvejen, ikke i særlig grad synes at have opsuget træk fra den mangesidige færdsel, der i århundreder har passeret dets jord; det var ikke noget naturligt bedested – måske lå Kongeåen for nær. En historie har sognet dog naturligvis som alle andre i landet, selv om den næppe, ud over N. J. Termansen, rummer meget af mere end lokal interesse.

Lærer Vald. Andersen har tidligere bl. a. i sin bog om Alheden vist sig som en forfatter med megen viden og en udmærket fremstillingsevne, og den nye bog placerer sig smukt mellem hans arbejder, selv om den måske i mindre grad præges af den evne han ellers har til at give sit stof liv for læseren. Den stofmæssige sammensætning er ganske traditionel, men lives op af gode indfald som gennemgangen af Læborg-runestenen, præsentationen af det middelalderlige blysignet fra Flandern, kapitlet om Terman sen og ikke mindst det lille biografiske leksikon med data og karakteristikker af mænd og kvinder fra sognet. Af de mere almindelige dele kan fremhæves Andersens behandling af vejenes betydning (her er sikkert et område, hvor lokalhistorien kunne nå videre med hensyn til at skabe klarhed over den tidlige bebyggelseshistorie), udnyttelsen af tingbøgerne, hvis store kildeværdi Carl Klitgaard så ofte fremførte, den omhyggelige beskrivelse af udskiftningen, der også rummer træk af dens teknik, og de små befolkningsstatistiske forsøg med interessante enkelttræk. Bogen er forsynet med henvisninger og registre samt endelig bagest med en række for-

trinlige gårdbilleder (hovedsagelig luftfotos) og et kort.

Finn H. Lauridsen.

Vejledende Arkivregistraturer XI. Tyske Kancelli II. Ved Arthur G. Hassø og Erik Kromann. Med indledning af Carl S. Christiansen. Udgivet af Rigsarkivet. (Munksgaard, 1962). 393 s.

I 1946 udsendte Rigsarkivet Johanne Skovgaards registratur over Tyske Kancellis indenrigske afdeling (med beslægtede institutioner). Hertil slutter sig nu som et bind 2 registraturen over de organer, gennem hvilke Danmarks forbindelse med udlandet gik indtil 1770, d. v. s. Gehejmekonseilet 1670–1770, Danske Kancellis udenrigske afdeling til 1676 og Tyske Kancellis udenrigske afdeling til 1770. Efter den tid gik de udenrigske forretninger over til »Departementet for de udenlandske anliggender«.

Arbejdet med registreringen af arkivet har strakt sig over en meget lang årrække. Således havde arkivar C. S. Christiansen ved sin afgang i 1938 allerede udarbejdet den fortræffelige oversigt over forretningsgangen og bogføringen i Tyske Kancellis udenrigske afdeling, som nu indleder registraturen. Det må hilses med tilfredshed, at det er lykkedes at føre dette arbejde frem til sin afslutning, så endnu et vigtigt hjælpemiddel er stillet til rådighed for benyttere af Rigsarkivet.

H. P. Clausen.

Niels Thomsen og Harald Jørgensen: Dansk Pressemuseum og Arkiv (Skrifter udgivet af Dansk pressehistorisk Selskab, nr. 1, 1962). 47 s.

Siden 1953 har Pressemuseet udsendt en årsberetning, der, med en enkelt undtagelse, i rigt illustreret form har beskæftiget sig med museets arbejde, dets fremtidsplaner, dets støttefor-